

۱. پژوهشگران معتقدند برای اولین بار کشاورزی و دامپروری در کجا آغاز شده است؟
فلات ایران

۲. فلات ایران چگونه سرزمینی است؟
فلات ایران از نخستین سرزمین هایی بوده که کشاورزی و پرورش دام در آن آغاز شده و حتی دانش و مهارت کشت و زرع از ایران به سرزمین های دیگر برده شده است.

۳. مهمترین شغل و پیشه در ایران باستان چه بود؟
کشاورزی

۴. کشاورزی در ایران باستان چه جایگاهی داشت؟
کشاورزی مهمترین پیشه و وسیله معیشت در ایران باستان بود در اوستا و کتیبه های آن دوره عبارت هایی درباره اهمیت و ارزش کار کشاورزان دیده می شود فعالیت های کشاورزی از طرف حکومت نیز تشویق می شد.

۵. به چه علت کارگاه های پنبه ریزی در ایران باستان گسترش یافت؟
چون کشت پنبه در نواحی مستعد رواج داد و پارچه های پنبه یکی از صادرات مهم بعضی از ایالات بود.

۶. صنعت در ایران باستان چه جایگاهی داشت؟
با آن که فعالیت اقتصادی مهم آن دوره کشاورزی بود در بسیاری از مناطق ایران صنعت نیز گسترش پیدا کرد.

۷. در ایران باستان کدام صنعت ها رواج داشت؟
پارچه بافی از پنبه ابریشم و پشمو حریر نجاری آهنگری و شیشه گری

۸. جاده شاهی به دستور چه کسی ساخته شد.
به دستور داریوش در زمان هخامنشیان

۹. چه عواملی سبب رونق تجارت در دوره ایران باستان شد؟
ساخت جاده شاهی برقراری امنیت در راه ها و بنای کاروانسراهای در فاصله های معین

۱۰. جاده ابریشم چه راهی بود؟
راهی بود که چین و هند را در شرق به اروپا در غرب متصل می کرد و بخشی از این جاده هم از خاک ایران عبور می کرد.

۱۱. ارزشمندترین کارها در جاده ابریشم چه بود و از کدام کشور وارد می شد؟
ابریشم از چین

۱۲. چرا حکومت ساسانیان مانع تجارت و مستقیم میان چین و اروپا بودند؟
چون تمایل داشتند ابریشم چینی توسط بازرگانان ایرانی به روم صادر شود و یا اینکه ابریشم خام پس از آنکه در کارگاههای ایران تبدیل به پارچه شد به روم فروخته شود.

۱۳. صادرات ایران باستان چه بود؟
سنگ قیمتی پارچه قالی و محصولات کشاورزی

۱۴. دریانوردی و تجارت در ایران باستان چگونه بود؟
ایرانیان باستان به سبب تجربه و مهارت در دریانوردی به تجارت دریایی نیز روی آوردند در دوران ساسانی تجارت دریایی رونق گرفت و بنادر خلیج فارس لنگرگاه کشتی هایی بودند که به کشورهای دور و نزدیک ایران رفت و آمد می کردند.

۱۵. سکه های زرین دوره هخامنشیان چه نام داشتند و به دستور چه کسی ضرب شدند؟
دریک و زیریک به فرمان داریوش اول

۱۶. تا قبل از ضرب سکه افراد کالاهای خود را چگونه می فروختند؟
تا قبل از رواج سکه معمولاً ده نشینان مازاد محصولات خود را به شهر می آوردند و با محصولات دیگر که مورد نیاز شان بود مبادله می کردند.

۱۷. ضرب سکه چه تاثیری در تجارت ایران باستان داشت؟
با ضرب سکه تجارت رونق پیدا کرد به طوری که بازرگانان با داشتن پول می توانستند کالاهای خریداری کنند و آنها را با قیمت بیشتر بفروشند.

۱۸. در زمان هخامنشیان حاکمان ایالت ها چه سکه ای می توانستند ضرب کنند؟
سکه های نقره ای و مسی با اجازه پادشاهان

۱۹. منبع اصلی درآمد حکومت ها در ایران باستان چه بود؟
مالیات

۲۰. در ایران باستان مالیات از چه کسانی گرفته می شد؟
بیشتر حجم مالیات را کشاورزان می پرداختند دامداران به نسبت تعداد دام هایشان و پیشه‌وران و بازرگانان نیز به میزان کالا و خدماتی که عرضه می کردند مالیات می دادند.

۲۱. مالیات سرانه در ایران باستان چه بود؟
مالیاتی بود که فقط از عامه مردم وصول می شد و بزرگان و اشراف از پرداخت آن معاف بودند.

۲۲. در ایران باستان چه زمانی به پادشاه هدیه می دادند؟
در مراسمات و هنگام به تخت نشستن پادشاه

۲۳. ماموران مالیاتی در ایران باستان با مردم چگونه رفتار می کردند؟
ماموران مالیاتی معمولاً نسبت به مردم سخت گیری و ستم می کردند و بیش از آنچه مقرر شده بود طلب می نمودند.

۲۴. در ایران باستان در چه صورتی مالیات افزایش می یافت یا بخشیده می شد؟
گاهی به دلیل خالی بودن خزانه میزان مالیاتها را افزایش می دادند و در مواقعی نیز به سبب جلوگیری از شورش مردم و یا بروز خشکسالی بخششهای صورت می گرفت.

۲۵. درآمد حکومتها در ایران باستان صرف چه کارهایی می شد؟
جنگ با دشمنان

مصارف شخصی شاه و شاهزادگان
پرداخت حقوق ماموران حکومتی
احداث کاروانسراها آتشکده ها پل ها و...

تهیه کننده رضا غیبی دبیر مطالعات ناحیه دو ارومیه

اوضاع اقتصادی در ایران باستان

درس ۲۲

پیش‌تر خواندید که یکی از ویژگی‌های تمدن‌ها، داشتن اقتصاد پُروتق است. در عصر باستان، مردم سخت‌کوش ایران از منابع محیطی که در آن زندگی می‌کردند به خوبی بهره می‌گرفتند و انواع فعالیت‌های اقتصادی در این دوره گسترش یافته بود. اگرچه بیشتر منافع اقتصادی به شاهان و اطرافیان آنها می‌رسید.

کشاورزی و دامپروری

۱ برخی از پژوهشگران معتقدند، با توجه به شواهد و مدارک باستان‌شناسی، فلات* ایران از نخستین سرزمین‌هایی در جهان بوده که کشاورزی و پرورش دام در آن آغاز شده و حتی دانش و مهارت کشت و زرع از ایران به سرزمین‌های دیگر برده شده است.

۲ کشاورزی مهم‌ترین پیشه و وسیله معیشت در ایران باستان بود. در اوستا و کتیبه‌های آن دوره، عبارتهایی درباره اهمیت و ارزش کار کشاورزان دیده می‌شود. فعالیت‌های کشاورزی از طرف حکومت نیز تشویق می‌شد. در دوره هخامنشیان، یونانی‌ها از تلاش‌های شاهان پارس، برای تشویق به کشاورزی حسرت می‌خوردند.

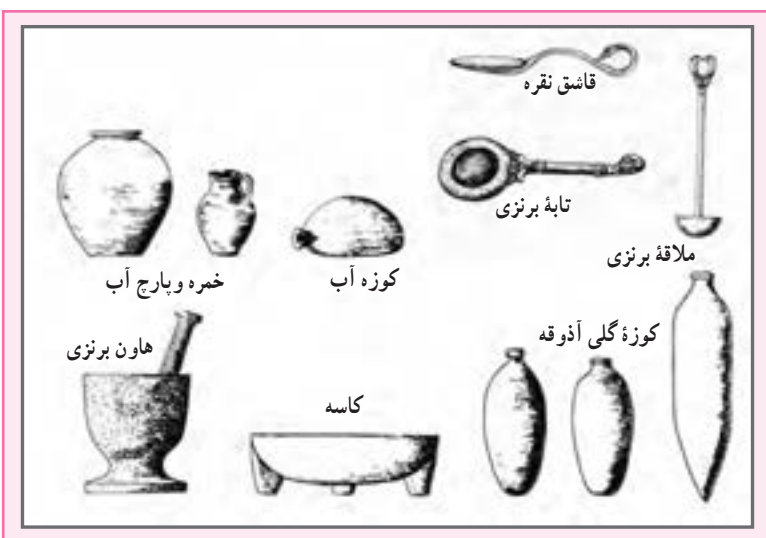
گندم و جو مهم‌ترین محصول زراعی ایرانیان باستان بود. کشت پنبه نیز در نواحی مستعد رواج داشت و به همین جهت کارگاه‌های پنبه‌ریسی توسعه یافت و پارچه‌های پنبه‌ای یکی از صادرات مهم بعضی از ایالات بود. کشاورزان ایرانی علاوه بر کار کشاورزی به پرورش دام نیز می‌پرداختند.

۵

صنعت

۶ با آنکه فعالیت اقتصادی مهم آن دوره، کشاورزی بود، در بسیاری از مناطق ایران، صنعت نیز گسترش پیدا کرد. تهیه پارچه‌های لطیف از پنبه، ابریشم و پشم و شال‌های بشمی و حریر در کارگاه‌های مرو، ری، اهواز و شوشتر رواج داشت. ایرانیان در پیشه نجاری، آهنگری و شیشه‌گری نیز پیشرفت کرده بودند. در دوره ساسانی، ارابه‌های ساخت ایران به ظرافت و زیبایی، مشهور بوده است.

ساختن اسباب و اثاثیه منزل، شمشیر، ابزارهای کشاورزی و ابزارهای جنگی مانند بازوبند و زره و نظایر آنها نیز از مشاغل آن دوره بود.

فعالیت

- ۱- همفکری کنید و پنج شغل یا حرفه از دنیای امروز نام ببرید که در جهان باستان وجود نداشته است. بگویید چرا این حرفه‌ها نمی‌توانستند در جامعه آن زمان وجود داشته باشند.
- ۲- پنج شغل یا حرفه از جهان باستان نام ببرید که در دنیای امروز هم وجود دارد. بگویید این حرفه‌ها چه تغییری نسبت به آن زمان داشته‌اند.

تجارت

در سال‌های گذشته خواندید که به فرمان داریوش اول، «جاده شاهی» ساخته شد. در آن زمان امنیت در راه‌ها برقرار و کاروانسراهایی در فاصله‌های معین بنا گردیدند. در نتیجه این اقدامات، تجارت بیش از پیش رونق گرفت. در دوره‌های بعد، این راه‌ها توسعه پیدا کردند. آیا تاکنون درباره جاده ابریشم چیزی شنیده‌اید یا خوانده‌اید؟ آیا می‌دانید چرا این جاده به این نام مشهور است؟

شرق

هند

Hamyar.in

همیار

مجسم کنید حدود دو هزار سال پیش، یعنی در زمان اشکانیان در یکی از شهرهای صد دروازه (دامغان) ری یا هگمتانه (همدان) زندگی می کردید، در آن صورت شما کاروان‌هایی را می دیدید که هر روز با باری از کالاهای مختلف به شهر شما وارد و یا از آنجا خارج می شوند. این کاروان‌ها از راه ابریشم می گذشتند. جاده ابریشم راهی بود که چین و هند را در شرق، به اروپا در غرب متصل می کرد و بخشی از این جاده هم از خاک ایران عبور می کرد.

۱۰

۱۱

در آن زمان ابریشم، ارزشمندترین و پرسودترین کالای تجاری بود که از چین به ایران و سرزمین‌های دیگر صادر می شد. به نقشه زیر توجه کنید. کشور ایران مانند یک پل ارتباطی بین شرق و غرب قرار دارد. بنابراین، حکومت‌های ایران باستان به خصوص ساسانیان سعی می کردند از این موقعیت به خوبی استفاده کنند. حکومت ساسانی مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و روم (اروپا) می شد و تمایل داشت که ابریشم چینی توسط بازرگانان ایرانی به روم صادر شود و یا اینکه ابریشم خام پس از آنکه در کارگاه‌های ایران تبدیل به پارچه شد به روم فروخته شود.

۱۲

غرب

۱۳

البته ایران خود نیز صادرکننده کالاهای گوناگون مانند سنگ‌های قیمتی، پارچه، قالی و محصولات کشاورزی بود. ایرانیان باستان به سبب تجربه و مهارت در دریانوردی به تجارت دریایی نیز روی آوردند. در دوران ساسانی، تجارت دریایی رونق گرفت و بنادر خلیج فارس، لنگرگاه کشتی‌هایی بودند که به کشورهای دور و نزدیک ایران رفت و آمد می‌کردند.

۱۴

فعالیت

۳- گفت و گو کنید: الف) چرا ساسانیان مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و هند با روم (اروپا) می‌شدند و از این کار چه هدفی داشتند؟
ب) به نظر شما، رفت و آمد بازرگانان از طریق جاده ابریشم علاوه بر تجارت و انتقال کالاها، چه پیامدهای دیگری برای مردم کشورهای آن زمان داشت؟

۱۵

ضرب سکه

در زمان هخامنشیان برای اولین بار به فرمان داریوش اول، سکه‌ای زرین به نام «دریک» یا «زریک» ضرب شد. تا قبل از رواج سکه، معمولاً ده‌شش‌پان، مازاد محصولات خود را به شهر می‌آوردند و با محصولات دیگر که مورد نیازشان بود، مبادله می‌کردند. با ضرب سکه، تجارت رونق پیدا کرد؛ به طوری که بازرگانان با داشتن پول می‌توانستند کالاهایی خریداری کنند و آنها را به قیمت بیشتر بفروشند. سکه‌های زرین فقط به فرمان و به نام پادشاهان ضرب می‌شد.

۱۶

حاکمان در محدوده حکمرانی خود می‌توانستند با اجازه پادشاه فقط سکه‌های سیمین (نقره‌ای) یا مسین (مسی) ضرب کنند.

۱۷

هخامنشیان

سلوکیان

اشکانیان

ساسانیان

ایران در زمان گذشته یکی از چند امپراطوری بود و پیشرفته و مترقی.

درآمدها و مخارج حکومت

در ایران باستان، مالیات، منبع اصلی درآمد حکومت‌ها بود که به صورت نقدی یا جنسی دریافت می‌شد. بیشترین حجم مالیات را کشاورزان می‌پرداختند. دامداران به نسبت تعداد دام‌هایشان و پیشه‌وران و بازرگانان نیز به میزان کالا و خدماتی که عرضه می‌کردند، مالیات می‌دادند. علاوه بر اینها، نوع دیگری از مالیات به نام مالیات سرانه وجود داشت که فقط از عامه مردم وصول می‌شد و بزرگان و اشراف از پرداخت آن معاف بودند. همچنین در جشن‌ها و مراسم به تخت نشستن شاهان، بزرگان و عامه مردم هدایایی را به پادشاه پیشکش می‌کردند. مأموران مالیاتی معمولاً نسبت به مردم سخت‌گیری و ستم می‌کردند و بیش از آنچه مقرر شده بود، طلب می‌نمودند. گاهی به دلیل خالی بودن خزانه، میزان مالیات‌ها را افزایش می‌دادند. البته در مواقعی نیز به سبب جلوگیری از شورش مردم و یا بروز خشکسالی، فشار برای گرفتن مالیات کمتر می‌شد.

نقش برجسته خدمتکاران در تخت جمشید، استان فارس

بخش زیادی از درآمدهای حکومتی صرف جنگ با دشمنان می‌شد. قسمت دیگری از آن، به مصارف شخصی شاه، شاهزادگان، درباریان و ساختن کاخ‌های مجلل می‌رسید. حکومت‌ها همچنین بخشی از درآمد را در اموری مانند پرداخت حقوق به مأموران حکومتی و همچنین احداث، نگهداری و تعمیر آتشکده‌ها، کاروان‌سراها، قنات‌ها، سدها و... خرج می‌کردند.